

ตัวคุณ แผลงที่ขึ้น เย็น

รศ.พญ.นิลรัตน์ วรรณศิลป์

ภาควิชาพยาธิวิทยาคลินิก

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เก็บมาฝากจากประสบการณ์ตรง สำหรับผู้ที่ชอบท่องเที่ยวในป่าหรือบนเขา เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวของคุณมีความสุขและสนุก เรามีคำแนะนำมาฝากค่ะ

ในช่วงหน้าหนาว จะมีแมลงค่อนข้างชุม ยิ่งทางเหนือ จะพบแมลงวันดำ ซึ่งคนเหนือจะเรียกว่า "ตัวคุณ" ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า "พะบอ" (คุณเหลือง) "คะชู" (คุณดำ) ส่วนตัวหนอนเรียกว่า "ก้อก้อบ" ซึ่งเป็นแมลงชนิดหนึ่ง ลักษณะคล้ายแมลงหวี่ บินได้เหมือนยุง แต่ตัวใหญ่กว่า พบมากในป่าหรือบนดอยสูงอย่าง ดอยอินทนนท์ ดอยผ้าห่มปก ยังสามารถพบได้บนดอยตุง "คนชอบเที่ยวป่าแทบทุกคนจะมีประสบการณ์ตรงกับแมลงกลุ่มนี้ และสงสัยว่า มันเป็นแมลงอะไร กัดแล้วจะนำโรคร้ายอะไรมาสู่เรามั้ย?"

ตัวหนอนของตัวคุณที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกว่า ก้อก้อบ หรือ เกลอะ จะเกาะบนผิวลานหิน ชาวบ้านจะนำมาทำกินแก้มกับเห็ดพื้นบ้าน ในงานฉลองต่าง ๆ ถือว่าเป็นอาหารจานพิเศษเลยทีเดียว เห็นอร่อยอย่างนี้แต่ก็มีพิษไม่ใช่น้อยเลย มาดูกันว่ามันจะก่อให้เกิดอะไรได้บ้าง

ตัวคุณชอบหากินในช่วง 7-8 โมงเช้า และช่วง 4-5 โมงเย็น หากถูกกัด จะมีตุ่มน้ำเลือดคั่งอยู่ภายใน แต่ไม่มีพิษเหมือนยุงลาย เพียงแค่ทำให้รำคาญ สำหรับผู้ไม่แพ้ จะหายเป็นปกติไปเหมือนไม่เคยถูกกัด แต่สำหรับคนที่แพ้ จะมีอาการคัน มีไข้ร่วมด้วย บางรายมีอาการบวมและแดงนานเป็นเดือน และเมื่อหายจะมีแผลเป็นจุดดำดำ

ในต่างประเทศพบว่า โรค "อนโคเคอร์เคียสิส" เป็นโรคที่เกิดจากพยาธิฟิลาเรีย ซึ่งตัวคุณเป็นพาหะของโรค ทำให้เกิดก้อนใต้ผิวหนัง บริเวณลำตัว หัวไหล่ และศีรษะ โดยภายในก้อนจะพบตัวแก่ของพยาธิอยู่เต็มไปหมด และจะมีอาการผิวหนังอักเสบได้ โชคดีที่โรคนี้ไม่พบในประเทศไทย จะพบได้ในทวีปแอฟริกา อเมริกากลาง และได้คาบสมุทรอาราเบียในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

เมื่อพบตัวคุณ มาใกล้ ถ้าถอยห่างได้ก็ถอย แต่ถ้าประชิดตัว ใช้มือตบอย่างเดียวค่ะ ด้วยธรรมชาติของคุณจะบินต่ำและช้า เราจะจัดการได้ง่าย ไม่เหมือนยุงที่บินโฉบและสูง

แต่ถ้าโดนกัด ให้ล้างมือสะอาด เจาะตุ่มเลือดที่คั่งอยู่ใต้ผิวหนังออก จากนั้นล้างแผลให้สะอาด แล้วทาครีมที่มีส่วนผสมของสเตียรอยด์ สารที่ทำให้ชา รวมทั้งกินยาที่มีส่วนผสมของแอนตี้ฮิสตามีน เพื่อลดอาการบวมจากการแพ้ เรียกว่ากันไว้ก่อนจะดีกว่า

ส่วนการป้องกัน สวมใส่เสื้อผ้ามิดชิด ปกปิดผิวหนัง เพื่อไม่ให้คุณเข้าทำร้าย เช่น

- ใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว สวมถุงมือ ถุงเท้าและหมวก

- ทาครีม น้ำมัน หรือเจลพวกตะไคร้หอม ที่มีส่วนผสมเป็นสารที่มีฤทธิ์ป้องกันแมลง แต่จะถูกกับ

สูตรใด ก็ลองทดสอบที่ผิวหนังดูก่อนนะคะ

- สำหรับผู้ที่มีโรคประจำตัว หรือรู้ว่าตนเองแพ้ง่าย อย่าลืมนำยาติดตัวไปด้วย

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้ของคุณและเพื่อน ๆ จะนำมาซึ่งความสุขและสนุกสนาน